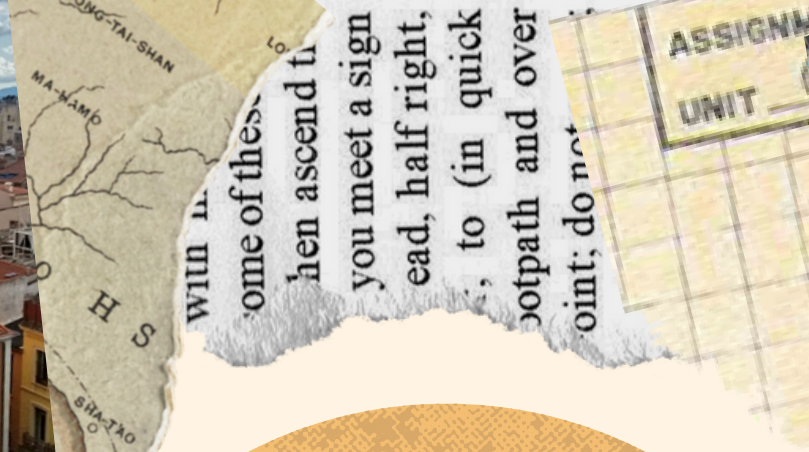

MUSEU CASA PAIRAL

Document pedagògic

El Museu Casa Pairal

La Casa Pairal és un museu de les Arts i Tradicions Populars creat el 1963, amb el segell Musée de France des del 2002.

Podreu descobrir al llarg de les exposicions, les col·leccions etnològiques locals que relaten la vida quotidiana dels nostres avantpassats. En efecte, Casa Pairal significa « Casa paterna »

En les exposicions, retrobem les temàtiques següents: l'agricultura, l'artesanía i sobretot la vida quotidiana en tots els seus aspectes.

Les col·leccions tant materials com immaterials relaten la història de la ciutat, de la seva regió i dels seus habitants.

La col·lecció està constituïda per més de 25 000 objectes mobiliaris que consta d'elements tèxtils, iconogràfics, de fusta, així com de ferros forjats, etc...

1

El Museu Casa Pairal està allotjat en el si del monument històric : el Castellet.

Exposició d'Imatgeria Festiva de Perpinyà

El Castellet

El Castellet és un dels símbols de la ciutat de Perpinyà i de la seva cultura nord-catalana.

Alternativament porta de la ciutat, guarnició militar, presó d'Estat, seu d'associacions sàvies, el Castellet ha anat evolucionant i s'ha adaptat al seu temps.

La seva arquitectura de maons vermells i marbre blau li confereix l'aspecte dels edificis històrics que tenen una funció defensiva ja que formen part de les muralles.

L'edifici està classificat al títol dels Monuments Històrics des del 1889, prova de la seva importància arquitectural i històrica per a la ciutat. El seu llanternó llargarut ofereix als visitants una vista panoràmica de la ciutat i de tota la plana del Rosselló.

Sumari

A l'atac :

1. Dels Costums
2. Dels Vestits tradicionals
3. De les Llegendes
4. De la Cuina
5. De la Història Perpinyanesa
6. Del Monument Històric

Costums

Quan evoquem el folklore català, pensem a les **festes i cerimònies** que són arrelades al calendari local. Cadascuna està acompanyada de nombroses pràctiques i tradicions. Entre elles retrobem la dansa i la música, la imatgeria festiva... típiques de la cultura catalana.

El folklore aquí designa els **usatges** i les **tradicions** nord-catalanes.

La cultura catalana fa part de la **identitat** de Perpinyà, **capital del Rosselló**.

Així, les nombroses creences i pràctiques populars ritmen sempre el **dia a dia** dels habitants.

Al teu parer, el folklore fa part del...

☐ Patrimoni material

☐ Patrimoni immaterial

Dona la definició d'aquests dos termes i un exemple que podem retrobar al museu :

Patrimoni material :

Patrimoni immaterial :

Anomena almenys una festa que fa part de les pràctiques nord-catalanes :

Petit curs de català !

La llengua catalana existeix des de fa més de 1000 anys. Pertany a les llengües romàniques, és a dir que procedeixen del llatí com ara el francès, l'occità, l'italià etc.

IG es pronuncia **TCH** : Puig
LL es pronuncia **ILL** : el Llevant
NY es pronuncia **GN** : Banyuls
U es pronuncia **OU** : Pa d'ou
V es pronuncia com **B** en francès : Vigatana
X i IX a l'inici del mot es pronuncien **CH** : Xocolata

Per a
pronunciar bé!

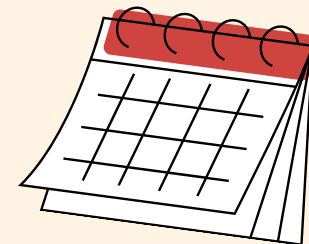
Bon dia
Bona nit
A reveure
Benvinguda!
Gràcies
De res

Com va? Vas bé?
Com et dius?
Em dic Pauline
Quants anys tens?
Tinc deu anys
Soc de Prada

5

Una mica de
lèxic!

Festes i cerimònies

Omple aquest calendari amb les festes que coneixes!

DEL GENER AL MARÇ	DE L'ABRIL AL JUNY	DEL JULIOL AL SETEMBRE	DE L'OCTUBRE AL DESEMBRE

Sant Joan al juny

Torna a posicionar aquestes paraules en el text davall.

- estiu
- fogueres
- Rosselló
- Castellet
- Canigó
- Trobada
- flama
- Perpinyà
- popular

Cada any per a celebrar el solstici grans, els focs de Sant Joan s'encenen arreu dels

Alguns dies abans de la festa, una flama conservada des del 1964 al és transportada al cim del És allà on el 22 de juny, vigília de Sant Joan, s'encén una immensa foguera, un moment que s'anomena la Llavors comença la baixada de la muntanya per portar la a tots els pobles. A principis de tarda, la flama arriba a i la seva tornada dona lloc a una gran festa

Què representa Sant Joan per a la ciutat de Perpinyà?

.....

Les herbes de Sant Joan !
Per aquesta festa
es fa un ram,
un **ramellet**.

Aquestes plantes tenen diverses virtuts, quines?

.....

Identifica les plantes del ramellet :

- El pericó groc
- El mort i viu
- El noguer
- La sempreviva

La festa de l'ós al febrer

Coneixes aquesta festa?

☐ Sí

☐ No

A quins pobles té lloc aquesta festa?

.....

Anomena almenys un costum relacionat amb aquesta festa:

≡ La llegenda d'un ós ferotge que cerca una companya és a l'origen d'aquesta festa. Aquest últim decideix endur-se una noia dels voltants. Aleshores es diu que una gran cacera de l'ós fou organitzada per la gent del poble i que fou capturat i encadenat sobre la plaça pública. Per a castigar-lo, hom l'afaità amb una destal i la bèstia es transformà en humà... Les festes de l'Ós, inscrites al Patrimoni Cultural Immaterial de la Unesco des del 2022, solen ser l'ocasió d'assistir a un esdeveniment únic, festiu i transgressiu al cor del País Català, per a celebrar la victòria de l'home sobre l'animal, o de la primavera sobre l'hivern. ≡

Tradicions i imatgeries festives

Els gegants!

Com es diuen aquests dos gegants exposats al museu :

- ☐ Maria i Pere
- ☐ Joan i Anna

Com es diu l'esbart, l'associació de danses tradicionals, a qui devem aquesta parella de gegants?

.....

De quina ciutat sud-catalana s'han inspirat per a crear aquesta parella de gegants?

.....

Els gegants, eren a l'origen figures inspirades en la cultura bíblica. Amb el pas dels segles, aquestes representacions han evolucionat fins a esdevenir figures populars. Són portats per una sola persona, un conductor, que és acompanyat i guiat per un grup anomenat Colla Gegantera. Els gegants són els pilars i els símbols de nombroses celebracions tradicionals modernes.

Observa la parella de gegants exposada, i acoloreix aquest dibuix amb els mateixos colors :

10

La **simbologia** animal té un paper cabdal en la rica tradició festiva catalana. Tant en celebracions oficials com en esdeveniments corporatius o senzillament festes públiques i privades, cada animal té un paper destacat en el si de la **festa** i de la **comunitat**. Bèsties que són cada vegada més imaginàries i lúdiques alhora.

El bestiari festiu!

Quin animal apareix com el rei dels animals.

Encarna la justícia i disposa d'un caràcter molt simbòlic a Catalunya. A més, està vinculat a la figura de Sant Joan l'evangelista?

.....

Ordena correctament aquestes evocacions del seguici festiu perpinyanès segons els arxius mencionats en els plafons de l'exposició :

.....

.....

.....

.....

.....

11

.....

.....

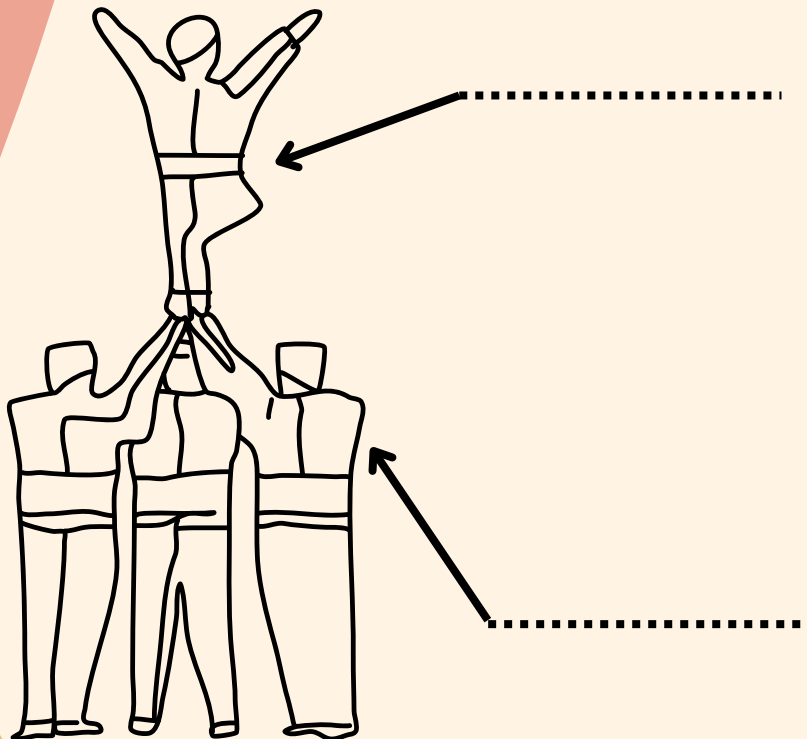
Cita un animal real protocol·lari :

.....

**Cita com a mínim dos animals
fantàstics :**

.....

Els Castells!

Des del segle XVIII, una de les **tradicions** més arrelada a Catalunya sud és la formació de **castells** o **torres humanes** de diversos pisos. Aquestes representacions públiques tenen lloc regularment, en particular durant manifestacions a Catalunya Sud com a Catalunya Nord. Des del 2006, els castells estan inscrits al **Patrimoni Cultural Immaterial** de la humanitat de la UNESCO.

**Intenta tornar a posicionar les paraules
correctes en la composició dels Castells :**

- La pinya
- El pom de dalt

Ara acoloreix-los!

La sardana és una **dansa tradicional** en la qual els dansaires es donen la mà, acompanyats per la música d'un conjunt instrumental anomenat **cobla**. Es balla tant a Catalunya Sud com a Catalunya Nord, esborrant la frontera del Pirineu i és inscrita al Patrimoni Cultural Immaterial de Catalunya.

Dansa i Música

La sardana !

Quina figura formen els sardanistes quan ballen?

.....

Esmenta una festa en la qual es balla la sardana :

.....

Com es diu la sabata que porten els dansaires?

.....

Hi ha un nombre limitat per a ballar la sardana?

☐ Sí

☐ No

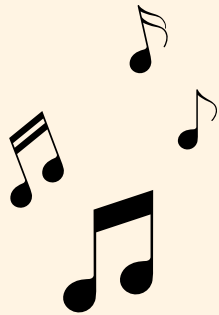
Només els adults poden ballar la sardana?

☐ Sí

☐ No

**Ara, balla la sardana amb els teus
amics-gues!**

Esquemes de descomposició
dels passos curts

Els conjunts tradicionals catalans, anomenats cobla, estan formats actualment per **11 músics**.

Avui, la cobla toca essencialment **sardanes** però també pot acompanyar **altres danses** i fer concerts amb diferents estils musicals.

La cobla!

Antigament, què podien fer servir els mainatges catalans per a fer música?

.....

.....

Cita almenys un instrument antic que es toca encara i a quines tradicions està associat :

.....

.....

De quina família d'instruments fa part el sac de gemecs?

.....

Quin instrument caigut en l'oblit s'utilitzava antany per a recaptar de caràcter religiós a l'Alt Conflent i a Cerdanya :

.....

Col·loca el nom dels instruments en aquesta imatge d'una cobla

- Tenora
- Contrabaix de tres cordes
- Tible
- Trompeta
- Fiscorn
- Tenora
- Tible

El vestit **reflechteix** els **costums** i **usatges** d'una persona, un **indicador** de la societat i de l'època, i tradueix l'adscripció a una comunitat, a una franja d'edat, a un sexe, a un rang social o familiar...

Vestits tradicionals

Com es diu la gorra vermella catalana?

.....

Què porten les dones del Rosselló al cap?

.....

De què està feta la còfia que porten les dones del Rosselló?

.....

17

Com es diu la joia que porten les catalanes i de què està feta?

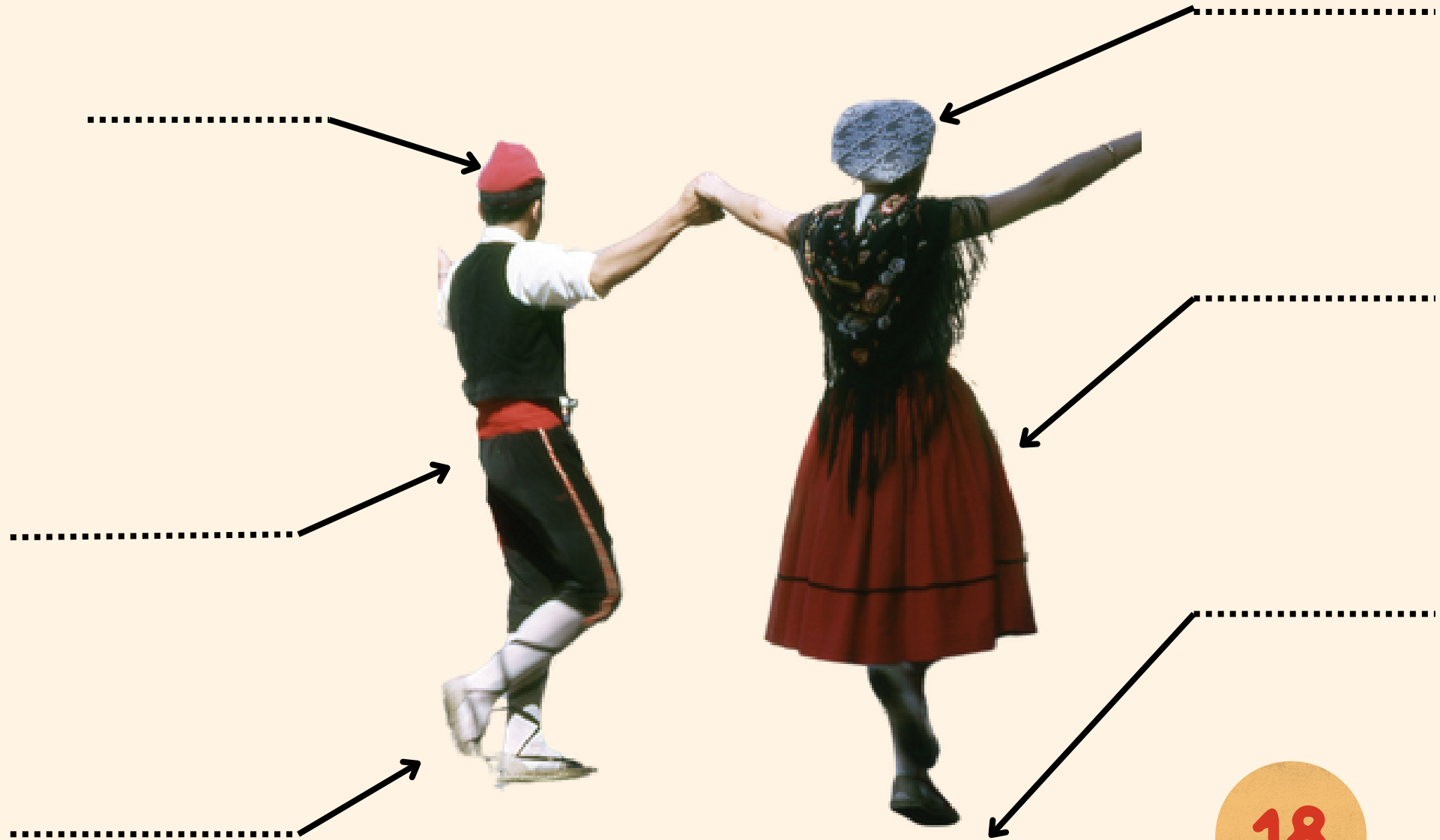
.....

Torna a posicionar aquestes paraules en la foto on és representada la indumentària rossellonesa

(compte amb l'intrús) :

- Barretina
- Vigatanes
- Cofet (o cofa)
- Vigatana
- Faixa
- Faldilla
- Espardenya

La llegenda és una **història explicada**, transmesa antigament de manera **oral**, que barreja la **veritat** i la **ficció**. El País Català és una terra rica en **contes** i **llegendes**. El drac del Canigó, el misteri de la Santa Tomba d'Arles de Tec, els Simiots, aquests monstres devoradors de nens, les bruixes, els trabucaires, bandolers de camins, el tresor dels quals mai no ha estat trobat, o bé les Festes de l'Ós... tants relats que poblen l'imaginari popular del nostre territori i sobre els quals es fonamenten les **festes i les tradicions**.

19

Llegendes

Del Babau!

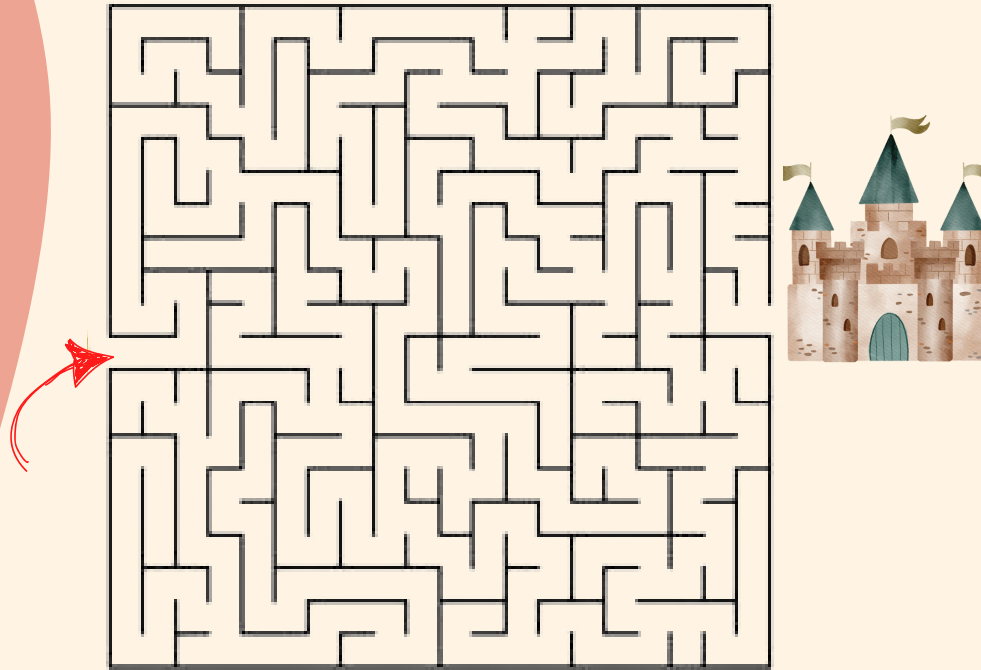
És una història ben sorprenent, la del Babau.
Ocorre al poble de Ribesaltes.

Segons la llegenda, una nit d'hivern el 1290, un monstre sanguinari va sorgir de les ribes de l'Aglí.
D'on venia? Qui era? No ho sap ningú.

La història explica que va aconseguir travessar les muralles de la vila i que va devorar diversos nens. Aquest mite va donar lloc a la festa del Babau, que se celebra a Ribesaltes cada any durant el mes d'agost. Això demostra, una vegada més, que el bestiar i la imatgeria festiva sovint van vinculats.

Els Simiots!

Ajuda el *simiot* a retrobar el camí del castell :

Els *simiots* eren monstres amb cos de lleó i cap de mico que aterrien els habitants del Vallespir a l'Edat Mitjana. Sortien dels boscos per a envair les viles i els vilatges, sense témer els homes. Aquestes criatures diabòliques escalaven les teulades, baixaven per les xemeneies per a devorar els nens i sembrar el pànic entre els habitants. Es diu que els *simiots* havien establert el seu campament a les ruïnes del castell de Rocabertí (a les Alberes, La Jonquera).

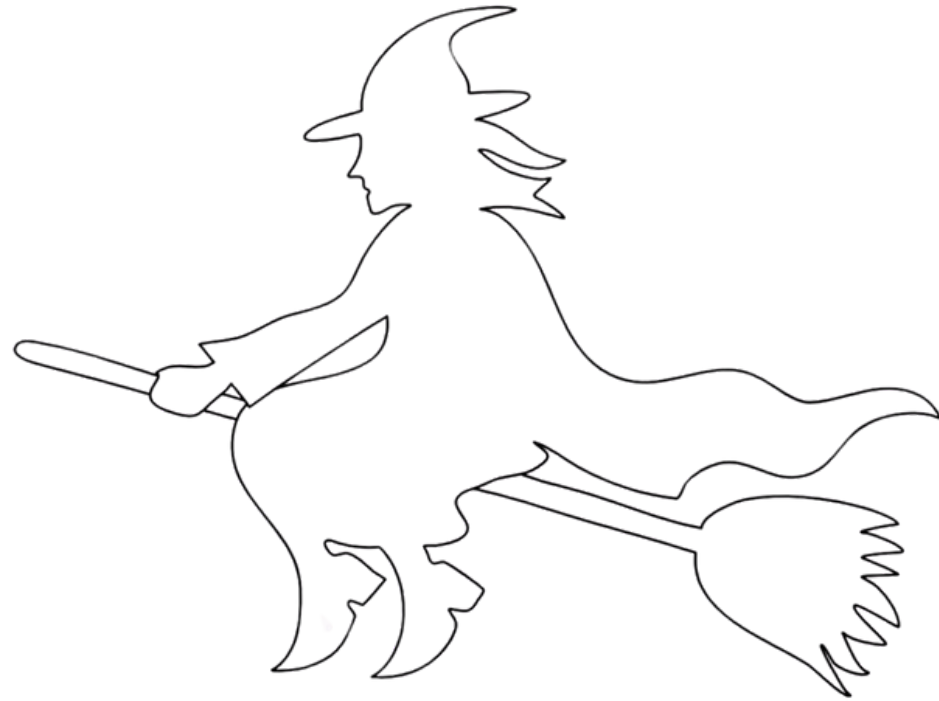
Basant-te en aquest text i descripció dels *simiots*, podries intentar dibuixar-los?

Les **bruixes**, volant amb les seves escombres, utilitzen calders i llancen encanteris. Al Rosselló, les bruixes eren antigament temudes pels pagesos. Acusades d'arruïnar les collites i de llençar **malediccions** sobre les famílies, es protegia les cases i els graners amb "**símbols**" protectors. Avui dia, han estat domesticades i tenen fama de ser **beneficioses**. Formant part de les tradicions, molts pobles catalans celebren les bruixes, que tenen la seva pròpia **festa**!

Les bruixes!

Quin(a) bruixot o bruixa ets ? Acoloreix aquest dibuix

Segons la llegenda, la bruixa té poders diferents segons el seu color, així que tria bé!

- Vermella, rosa o ataronjada, porta rialles, alegria, passió, amor, tendresa, i ajuda el cor.
- Grog, millora la situació financera, afavoreix la feina, calma l'estómac i l'ansietat.
- Blava o verda, dóna esperança, ajuda en els exàmens, calma la ira i l'agressivitat.
- Lila, assegura un son suau, calma els nerviosos i els angoixats, lluita contra la melangia.
- Negra, dóna el coratge de viure el seu destí, lluita contra el fred i alleuja els dolors.

Les encantades!

Es tracta de fades engalipadores, boniques, joves. Es poden
encontrar vora els torrents de muntanya, en particular a l'Alt
Conflent i a Cerdanya. Per comprovar-ho? només cal llegir un
mapa de la regió, hi és inscrit el nom dels indrets "Coves de les
encantades", "Roc de les encantades"... Molts llocs que
recorden la llegenda catalana de la fada encantadora.

Ara et toca a tu de jugar i de crear la teva llegenda!

Tria un nom, una aparença, un lloc, i descriu la seva història. Potser la teva llegenda esdevindrà una festa que se celebrarà!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Cuina

Enllaça la imatge amb l'element de la cuina tradicional nord-catalana qui li correspon :

Passa-farina ●

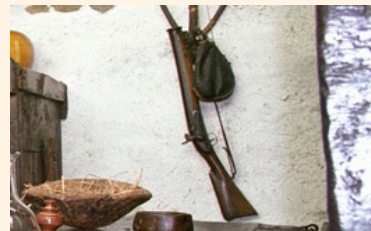
Trabuc ●

Pastera ●

Cassoles d'aram ●

Cremall o cremaller ●

Caminador ●

D'on procedeix aquesta reconstitució d'una cuina tradicional i de quina època és?

.....

Ajudant-te amb el cartel de la cuina, tradueix aquestes paraules al català :

- Cuisine :
- Habitant :
- Symbole :

Damunt de la vitrina de la cuina, són representats sota teules, **símbols** amb **virtuts conjuratòries**. Era habitual trobar aquests símbols sobre les cases, per tal de portar **protecció** i felicitat als habitants. Aquests dibuixos permetien rebutjar el mal, com per exemple allunyar les **bruixes**.

Tria i dibuixa un d'aquests símbols!

Història

Segons tu, quina paraula va originar el jaciment antic de Ruscino?

.....

De quina corona depèn el Principat de Catalunya?

☐ d'Aragó

☐ De Galícia

☐ De les Astúries

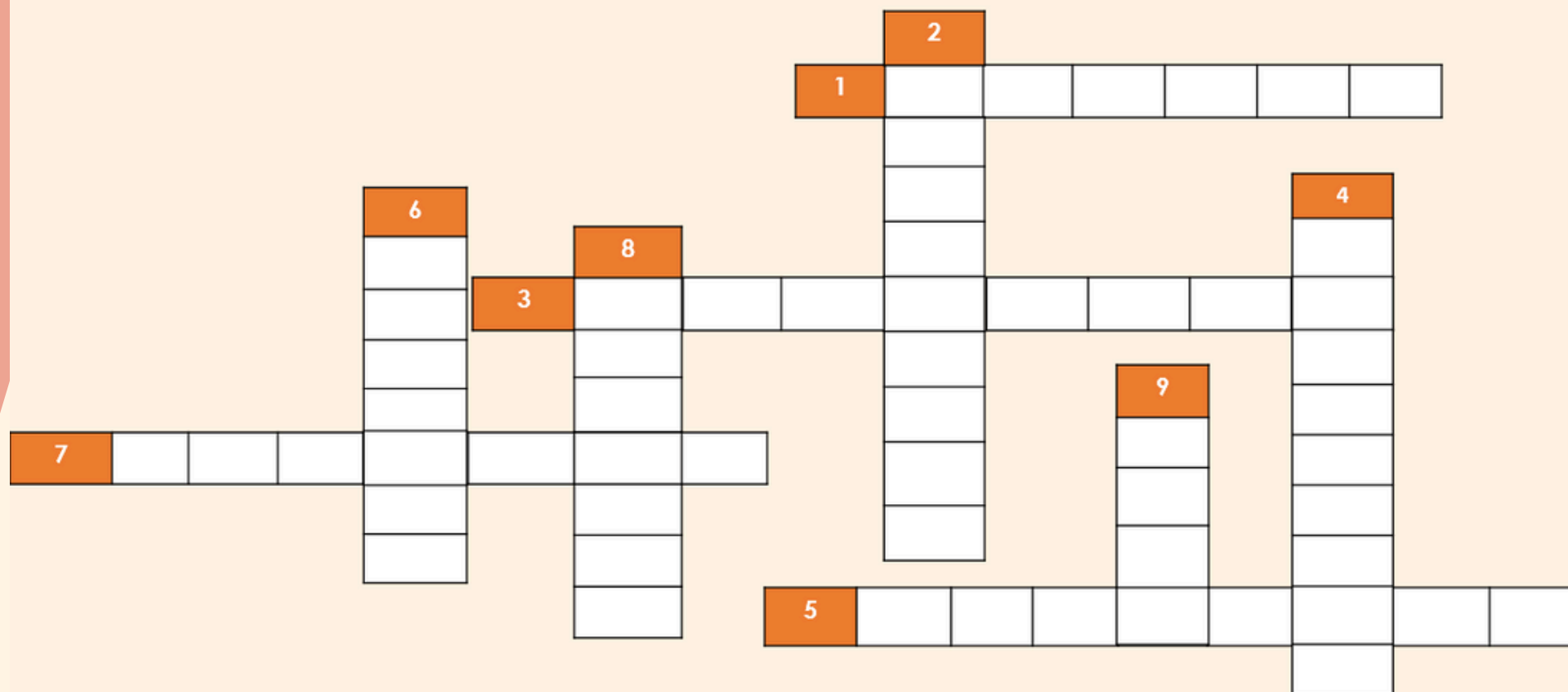
Esmenta dos monuments històrics emblemàtics de Perpinyà que daten de l'Edat Mitjana :

Esmenta com a mínim un rei D'Aragó que va regnar sobre Perpinyà abans que la vila esdevingui francesa :

.....

Fundada fa molt de temps en el jaciment antic de **Ruscino**, la vila de Perpinyà esdevé un centre important a **l'Edat Mitjana**. Esdevinguda **capital** de la **Corona de Mallorca** al segle XIII, la vila de Perpinyà coneix una veritable edat d'or, es desenvolupa i prospera. El 1659, el Rosselló és annexat a França amb el **Tractat dels Pirineus**. Perpinyà va tenir sempre un **paper estratègic** com a ciutat **fronterera** i va ser estructurada segons una **lògica militar defensiva**. Al llarg dels segles, Perpinyà es desenvolupa econòmicament i culturalment tot preservant les **seves arrels catalanes**.

Completa aquesta graella de mots encreuats sobre la història de Perpinyà :

1. La muntanya sagrada dels Catalans
2. Nom del Principat al qual Perpinyà està integrat fins al tractat dels Pirineus
3. Nom de la Corona de la qual Perpinyà va ser-ne capital
4. Nom del monument que allotja el museu Casa Pairal
5. Nom de la serralada que actualment separa Espanya de França

- 6 . Nom del jaciment Antic de Perpinyà
- 7 . El que era Perpinyà per a la Corona de Mallorca
- 8 . Arquitectura de defensa que envoltava la vila
- 9 . Artista surrealista famós que va dir que Perpinyà era el centre del món

Situa aquests esdeveniments amb les dates corresponents en el fris cronològic :

- Perpinyà esdevé capital continental de la Corona de Mallorca
- Inauguració del Museu Casa Pairal al Castellet
- Vauban reorganitza la Ciutadella i les fortificacions de la vila
- Enderrocament de les muralles
- Lluís XI reforça les defenses de Perpinyà
- Signatura del tractat dels Pirineus

*Avui: la meva
visita al
Museu Casa
Pairal!*

Monument

El Castellet, porta de la ciutat!

En quin any es va construir el Castellet?

.....

Sota quin rei es va iniciar la construcció del Castellet?

.....

Quines són les dues primeres funcions del Castellet?

.....

Com s'anomena aquesta part del Castellet

En quin any s'ha construït aquesta part?

.....

El Castellet és un **monument** emblemàtic de la vila de Perpinyà, situat al departament dels Pirineus Orientals, a França. Construït a l'origen al segle **XIV** sota el regnat de **Joan Ier d'Aragó**, servia de **porta fortificada** i formava part de les **muralles** de la vila.

El Castellet va ser modificat al segle **XV** sota la impulsió del rei de França **Lluís XI**, que va reforçar les seves estructures per a fer-ne una **ciutadella** capaç de resistir als atacs

El Castellet, sistema de defensa!

Esmenta com a mínim 2 materials que componen l'edifici :

.....

Relaciona l'element arquitectural amb la foto correcta : Llanternó ; Matacà ; Espitllera ; Rastell ;
Element del pont llevadís

El Castellet es transforma i s'adapta!

Quines van ser les funcions del Castellet? Indica les respostes correctes :

☐ Presó d'Estat

☐ Casa del rei

☐ Arxiu Municipal

☐ Ajuntament

☐ Casa de la Vila

☐ Museu

Com s'anomena l'element de defensa construït el 1483 i per Carles V el 1542?

☐ Un contrafort

☐ Un bastió

Dóna la definició de grafit :

.....

Segons tu, qui va fer aquests grafits al Castellet?

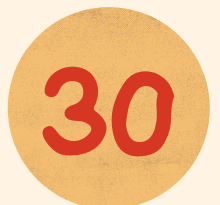
Troba un nom inscrit en el Castellet :

Sobre un porticó de fusta, un joc està representat, quin és?

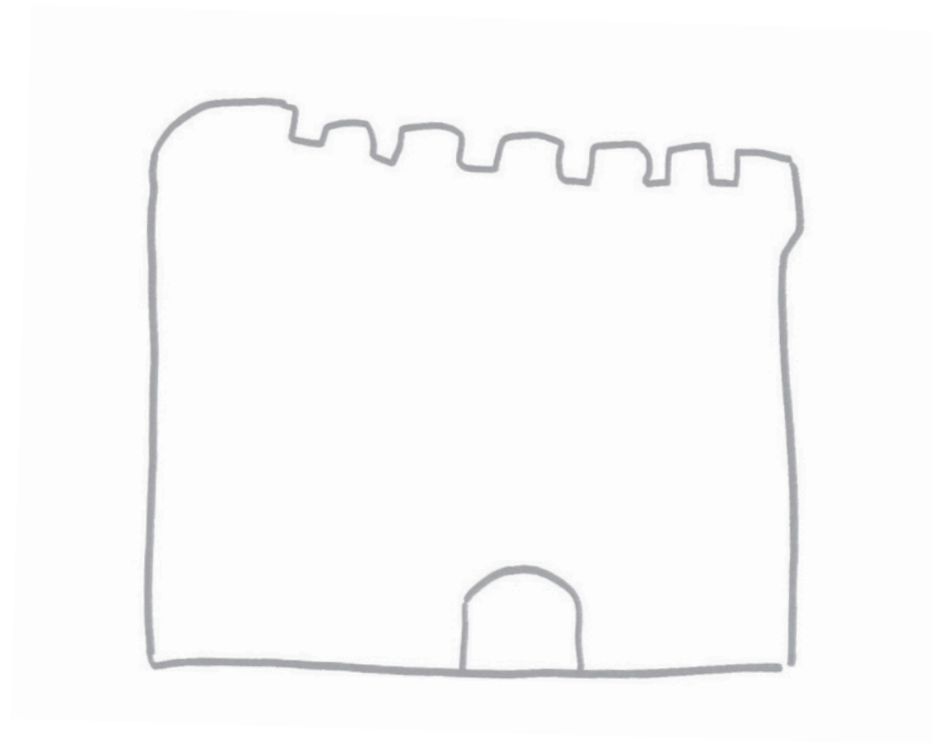
.....

**Troba aquest grafit en el Castellet
i digues a quina planta es troba? :**

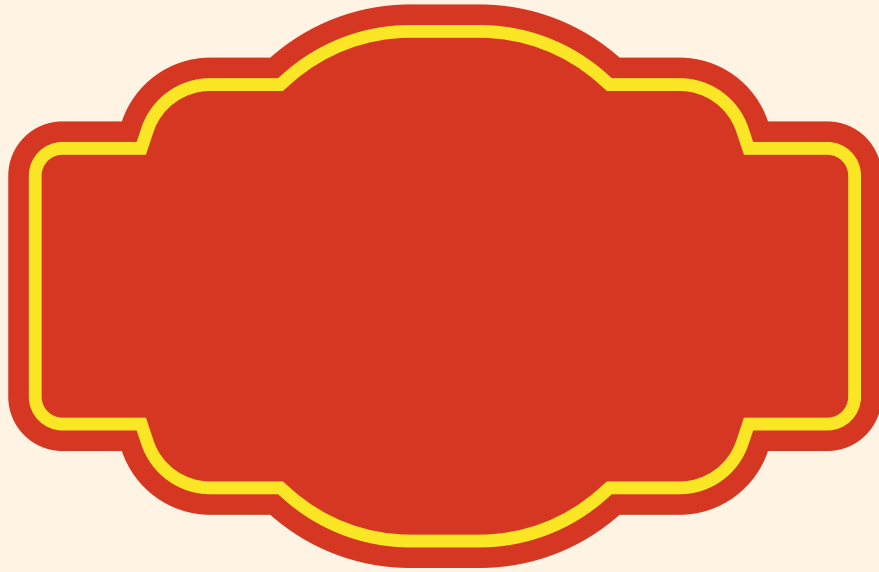
.....

Completa aquest dibuix del Castellet amb aquests elements : bastió, muralla, llanternó, espitllera, matacà

AQUESTA LLIBRETA PERTANY A:

PER A CONÈIXER LES ACTIVITATS DEL MUSEU,
CONSULTEU :

mairie-perpignan.fr

Aplicació Perpinyà la Radiant

Carnet de notes

MUSEU CASA PAIRAL

Castellet – Plaça de Verdun

Dóna la teva opinió a

Direcció de Patrimoni,
Arqueologia i Museus
Servei d'atenció als públic

VILA DE PERPINYÀ

